

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

2025-04-22 Nr. NV-781

ARBA

ARBA

VYRIAUSYBĖS IŠVADA (TAP-25-260(2) (25-4853(3))	PAŽYMA DĖL SPECIALIŲJŲ ŽEMĖS NAUDOJIMO SĄLYGŲ ĮSTATYMO NR. XIII-2166 7 STRAIPSNIO 3 DALIES 6 PUNKTO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-172 (VYRIAUSYBĖS IŠVADA SEIMUI)		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2025-04-03	Energetikos ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2025-04-15	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☐ Grąžinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Teikiama Vyriausybės išvada dėl Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo Nr. XIII-2166 7 straipsnio 3 dalies 6 punkto pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-172 (toliau – Įstatymo projektas), kuriuo siūloma papildyti Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 7 straipsnio 3 dalies 6 punktą, įtraukiant šilumos perdavimo tinklus ir įtvirtinant tai, kad žemės savininko, valstybinės ar savivaldybės žemės patikėtinio **sutikimas būtų neprivalomas**, kai tenkinant viešąjį interesą, šiame įstatyme nurodytos teritorijos šilumos perdavimo tinklams nustatomos teritorijų planavimo dokumentuose ar žemės valdos projektuose, arba, šių teritorijų planus, žemėlapius ir (ar) schemas įstatymų, Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka patvirtina Vyriausybė, įstatymų ar Vyriausybės įgaliota institucija nerengiant teritorijų planavimo dokumento ar žemės valdos projekto.

Šiuo metu galiojančiame Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 7 straipsnio 3 dalies 6 punkte į išimtį (kai nėra reikalingas žemės savininko sutikimas) yra įtraukti visi objektai skirti viešųjų paslaugų teikimui ir viešojo intereso tenkinimui, išskyrus šilumos perdavimo tinklus, nors, Įstatymo projekto rengėjų teigimu, šilumos perdavimo tinklai taip pat yra strateginės reikšmės objektas tenkinant viešąjį interesą.

Įstatymo projekto rengėjų teigimu, priėmus Įstatymo projektą būtų sudaromos palankesnės sąlygos vykdyti centralizuoto šilumos tiekimo tinklų plėtrą, taip užtikrinant „žaliojo kurso“ įgyvendinimą bei siekiant sumažinti Europos Sąjungos teisės aktuose nustatytus CO₂ išmetimo rodiklius, o nuo 2050 m. pasiekti ir nulinę emisiją, taip pat būtų sumažinta administracinė našta, sutaupoma žmoniškųjų ir finansinių išteklių nustatant specialiąsias žemės naudojimo sąlygas, būtų išvengiama papildomo žemės savininkų trukdymo, o informavimas be išreikšto raštiško savininko sutikimo teisiniu požiūriu neturės jokios neigiamos įtakos.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Teikiamu Nutarimo projektu **siūloma nepritarti Įstatymo projektui dėl šių priežasčių:**

- Nepakankamai pagrįsti viešojo intereso kriterijai: šilumos perdavimo tinklai teisės aktuose nėra pripažinti valstybinės svarbos objektais, todėl viešojo intereso samprata, kuri leidžia taikyti išimtis dėl žemės savininkų sutikimo, jiems neturėtų būti taikoma.
- Galimas teisės į nuosavybę pažeidimas: Įstatymo projekte siūlomi pakeitimai apribotų žemės savininkų konstitucines teises (teisę į nuosavybę ir teisę pareikšti savo valią dėl žemės naudojimo), nes specialiosios žemės naudojimo sąlygos būtų nustatomos be jų sutikimo, o kompensacijos galimai būtų mažesnės nei nustatant jas abipusiu susitarimu (šis argumentas išdėstytas ir Seimo Teisės departamento išvadoje);
- Viešojo intereso sąvokos netikslus vartojimas: Įstatymo projekto aiškinamajame rašte klaidingai nurodoma, kad šilumos tiekimas savaime yra viešąjį interesą tenkinanti paslauga. Tačiau Šilumos ūkio įstatyme „viešąjį interesą tenkinanti paslauga“ yra konkrečiai apibrėžta kaip bendra šilumos ir elektros energijos gamyba, o ne pats šilumos perdavimas.
- Neatitikimas nacionalinį saugumą reglamentuojantiems teisės aktams: šilumos perdavimo tinklai nėra įtraukti į Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų sąrašą, todėl projekto aiškinamajame rašte pateiktas teiginys apie strateginę šių objektų svarbą neatitinka realios teisinės padėties ir yra galimai klaidinantis.
- Nesprendžiamas kompensacijų klausimas: priėmus Įstatymo projektą, žemės savininkai tikėtina gautų mažesnes kompensacijas nei būtų nustatoma abipusiu šalių susitarimu, o tai pažeistų jų ekonominius interesus ir teisėtus lūkesčius.
- Įstatymo projekte nėra tinkamai pagrįsta, koks būtų viešasis interesas yra ginamas ribojant savininkų teises į nuosavybę. Pažymėtina, kad Konstitucinio Teismo praktika reikalauja, kad bet kokie apribojimai nuosavybei būtų aiškiai

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

ir proporcingai pagrįsti, siekiant išlaikyti balansą tarp viešojo ir privataus intereso. Taip pat Įstatymo projekto nuostatos neužtikrina teisės į nuosavybę ribojimų proporcingumo bei teisingos kompensacijos užtikrinimo principų.

7. Šilumos perdavimo tinklai yra potencialiai pavojingi įrenginiai, todėl saugumo reikalavimų laikymosi požiūriu žemės savininkai privalo turėti galimybę išreikšti savo poziciją dėl jų teritorijose vykdomų projektų. Šios teisės netekimas kelia papildomų saugumo ir eksploatacijos rizikų.

8. Nutarimo projekto rengėjų teigimu, Įstatymo projektu siūlomas reguliavimas nepagrįstas ekonominiu, techniniu ir teisiniu požiūriu, nėra pateikiami aiškūs ekonominiai, techniniai ar teisiniai argumentai, kodėl toks reguliavimo supaprastinimas būtų būtinas ar naudingas, ar kodėl dabar egzistuojantis teisinis reguliavimas yra nepakankamas.

IGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Nutarimo projekte pateikti aiškūs argumentai dėl nepritarimo Įstatymo projektui, siekiant užtikrinti asmens teisės į nuosavybės neliečiamumą apsaugą, pagrįstai atstovauti viešąjį interesą, laikytis proporcingumo ir teisėtumo principų bei atsižvelgti ir įvertinti kokią teigiamą pokytį sukurs siūlomas reglamentavimas ekonominiu, techniniu ir teisiniu aspektais (ir (ar) kodėl esamas reglamentavimas yra nepakankamas).

STEBĖSENA

-

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Nutarimo projektas derintas su visomis suinteresuotomis institucijomis ir rinkos dalyviais.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Teikiamas Nutarimo projektas, patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2025 m. balandžio 14 d. išvadą Nr. NV-690 ir Teisingumo ministerijos darbo tvarka pateiktas pastabas. Nutarimo projektas darbo tvarka suderintas su Vyriausybės kanceliarija ir Teisingumo ministerija.

Taip pat, Nutarimo projektas be pastabų suderintas su Aplinkos ministerija, Žemės ūkio ministerija, Valstybine energetikos reguliavimo taryba, Valstybine vartotojų teisių apsaugos tarnyba ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmais. Nutarimo projektui pastabas ir pasiūlymus pateikė Teisingumo ministerija, (į kurios pastabas atsižvelgta ir pagal jas patikslintas Nutarimo projektas. Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacija išvadoje nurodė, kad palaiko Teisingumo ministerijos pateiktas pastabas, į išvadą atsižvelgta). Taip pat pastabas Nutarimo projektui pateikė Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija, AB Vilniaus šilumos tinklai ir Lietuvos biomasės energetikos asociacija „Litbioma“, į kurių pastabas neatsižvelgta.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Siūlytina Nutarimo projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Šarūnė Navickaitė-Dulaitienė

Ekonomikos politikos grupė, vyresnioji patarėja